

REPUBLIKA SLOVENIJA

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

STANDARDNO POROČILO O KAKOVOSTI
ZA RAZISKOVANJE
ANKETA O PORABI V GOSPODINJSTVIH
ZA LETO
2010

Poročilo pripravili: Brigita Vrabič Kek, Marta Arnež

Datum: oktober 2013

Kazalo

0	Metodološka pojasnila o statističnem raziskovanju	4
1	Ustreznost.....	8
1.1	Uporabniki podatkov iz raziskovanja	8
1.1.1	Ključni uporabniki podatkov iz raziskovanja.....	8
1.1.2	Komuniciranje z uporabniki	8
1.2	Delež manjkajočih statistik	8
2	Točnost ocen	9
2.1	Vzorčne napake	9
2.1.1	Postopek za izračun vzorčne napake	10
2.1.2	Vzorčna napaka	10
2.1.3	Pojasnila	12
2.1.4	Ukrepi za zmanjšanje vzorčnih napak	12
2.2	Priistranskost zaradi zajema	12
2.3	Nevzorčne napake	12
2.3.1	Napake zaradi neodgovora	12
2.3.1.1	Stopnja neodgovora enote	12
2.3.1.2	Stopnje neodgovora spremenljivke.....	13
2.3.1.3	Uporabljeni postopki v primeru neodgovora	13
2.3.1.4	Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov	14
2.3.1.5	Uporabljeni postopki za zmanjšanje stopenj neodgovora	14
2.3.2	Napake zaradi neustreznega pokritja	14
2.3.2.1	Delež nadpokritja	14
2.3.2.2	Napaka zaradi podpokritja.....	14
2.3.2.3	Ukrepi za zmanjšanje napak zaradi neustreznega pokritja	15
2.3.3	Merske napake.....	15
2.3.3.1	Kontrole za zaznavanje napak	15
2.3.3.2	Razlogi za nastanek merskih napak.....	15
2.3.3.3	Uporabljeni postopki v primeru napak	15
2.3.3.4	Delež urejanja podatkov.....	16
2.3.3.5	Ukrepi za zmanjšanje števila merskih napak	16
3	Pravočasnost in točnost objave	17
3.1	<i>Pravočasnost objave</i>	17
3.1.1	Pravočasnost prve objave	17
3.1.2	Pravočasnost objave končnih rezultatov.....	17
3.1.3	Razlogi za večje zamude in ukrepi za izboljšanje pravočasnosti	17
3.2	<i>Točnost objave</i>	17
3.2.1	Točnost prve objave	17
3.2.2	Razlogi za večje zamude in ukrepi za izboljšanje pravočasnosti	17
4	Dostopnost in jasnost informacij	18
4.1	<i>Dostopnost informacij</i>	18
4.1.1	Uporabljeni načini za izkazovanje rezultatov	18
4.2	<i>Jasnost izkazanih informacij</i>	18
4.2.1	Oblike izkazovanja podatkov	18
4.2.1.1	Tiskane publikacije.....	18
4.2.1.2	Spletna objava	18
4.2.1.3	Druge oblike izkazovanja rezultatov	18
4.2.2	Izkazani rezultati	19
4.2.3	Raven podrobnosti izkazovanja rezultatov	19
4.2.4	Metapodatki	19
4.2.5	Ukrepi za izboljšanje jasnosti izkazanih rezultatov	19

5	Primerljivost statistik	20
5.1	<i>Časovna primerljivost</i>	20
5.1.1	Dolžina primerljivih časovnih vrst.....	20
5.1.2	Prelomi v časovni vrsti.....	20
5.1.3	Drugi dejavniki, ki vplivajo na časovno primerljivost.....	20
5.2	<i>Krajevna primerljivost.....</i>	20
5.2.1	Primerljivost z drugimi članicami Evropskega statističnega sistema	20
5.3	<i>Desezoniranje</i>	20
6	Skladnost	21
6.1	<i>Skladnost med začasnimi in končnimi podatki.....</i>	21
6.1.1	Politika objavljanja začasnih podatkov	21
6.1.2	Skladnost med začasnimi in končnimi podatki.....	21
6.1.3	Razlogi za večje razlike med začasnimi in končnimi podatki	21
6.2	<i>Skladnost z rezultati referenčnega vira</i>	21
6.2.1	Kratek opis referenčnega vira.....	21
6.2.2	Skladnost z rezultati iz referenčnega vira	21
6.2.2.1	Primerjava med APG in SILC	21
6.2.2.2	Primerjava med APG, SILC in APEGG	22
6.2.2.3	Primerjava med APG in nacionalnimi računi.....	23
6.2.2.4	Primerjava med APG, ADS IN SILC	23
6.2.3	Razlogi za večje razlike med viri.....	23
7	Stroški in obremenitve	24
7.1	<i>Stroški raziskovanja za urad.....</i>	24
7.2	<i>Obremenitev poročevalskih enot.....</i>	24
7.3	<i>Ukrepi za zmanjšanje stroškov in obremenitev.....</i>	24

Seznam tabel

Tabela 1.1:	<i>Ključni uporabniki podatkov iz raziskovanja</i>	8
Tabela 2.1:	<i>Ocene in napake ocen za porabljen sredstva (z vključeno LP), APG 2010</i>	11
Tabela 2.2:	<i>Ocene in napake ocen za porabljen denarna sredstva (brez LP), APG 2010.....</i>	11
Tabela 2.3:	<i>Stopnja neodgovora enote.....</i>	12
Tabela 2.4:	<i>Primer stopnje neodgovora spremenljivke.....</i>	13
Tabela 2.5:	<i>Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov</i>	14
Tabela 2.7:	<i>Primer logičnih kontrol za APG</i>	15
Tabela 3.1:	<i>Pravočasnost prve objave</i>	17
Tabela 3.3:	<i>Točnost prve objave.....</i>	17
Tabela 4.1:	<i>Načini za izkazovanje rezultatov, 2010.....</i>	18
Tabela 6.1:	<i>Primerjava podatkov o dohodkih (povprečje) med APG in SILC, 2010.....</i>	22
Tabela 6.2:	<i>Primerjava podatkov APG, APEGG in SILC glede opremljenosti gospodinjstev s posameznimi dobrinami, 2010.....</i>	22
Tabela 6.3:	<i>Primerjava strukture izdatkov za življenjske potrebščine med APG in NR, 2010.....</i>	23
Tabela 6.4:	<i>Primerjava starostne strukture po spolu med APG, SILC in ADS, 2010</i>	23
Tabela 7.1:	<i>Stroški raziskovanja (za urad).....</i>	24
Tabela 7.2:	<i>Obremenitev poročevalskih enot</i>	24

0 Metodološka pojasnila o statističnem raziskovanju

Namen raziskovanja

Namen Ankete o porabi v gospodinjstvih (APG) je spoznati raven in sestavo osebne porabe v gospodinjstvih ali po posameznih socialno-ekonomskih kategorijah. Podatki ankete se uporabljajo za izračunavanje uteži za indeks cen življenjskih potrebščin, za nacionalne račune ter druge izvedene izračune, povezane s porabo prebivalstva.

Pravna podlaga za raziskovanje

Raziskovanje poteka na podlagi Zakona o državni statistiki (uradni list RS, št. 45/95 in št. 9/01) in veljavnega letnega programa statističnih raziskovanj (Anketa o porabi v gospodinjstvih).

Enote opazovanja

Enota opazovanja je izbrano samsko ali veččlansko gospodinjstvo. Gospodinjstvo je vsaka družinska ali druga skupnost oseb, ki skupaj stanuje in skupaj porablja svoje dohodke za poravnavanje osnovnih življenjskih potreb (stanovanje, hrana in drugo), ne glede na to, ali vsi člani stalno živijo v kraju, v katerem je gospodinjstvo, ali pa nekateri od njih zaradi dela, šolanja ali iz drugih vzrokov dalj časa živijo drugje v Sloveniji ali tujini. Kot gospodinjstvo štejemo tudi osebo, ki v kraju anketiranja živi sama in drugje nima svojega gospodinjstva (samsko gospodinjstvo). Ta oseba lahko živi sama v posebnem stanovanju ali skupaj z drugimi osebami v istem stanovanju, če skupaj z njimi ne porablja svojih dohodkov.

Kot člane gospodinjstva štejemo tudi:

- osebe, ki so zaradi službenih obveznosti odsotne, vendar nimajo nikjer drugje stanovanja ali gospodinjstva (npr. trgovski potniki, poslovneži ipd.);
- osebe, ki so na začasnem delu v tujini in se vračajo domov vsak mesec ali pogosteje;
- osebe, ki niso člani družine, če delajo, se hranijo in stanujejo v isti hišni skupnosti (hišne pomočnice in stalni delavci na zasebnih kmečkih gospodarstvih);
- dijake in študente, ki se šolajo v drugem kraju, ne glede na to, koliko časa preživijo zunaj gospodinjstva (v šolah in na študiju);
- osebe, ki so na služenju vojaškega roka.

Med člane gospodinjstva ne štejemo:

- oseb, ki se v gospodinjstvu hranijo (abonenti);
- dijakov in študentov, ki stanujejo in se hranijo ali pa samo stanujejo v anketiranem gospodinjstvu (sostanovalci, podnajemniki);
- oseb, ki so na začasnem delu v tujini in se redko vračajo domov; denar in dobrine, ki jih te osebe namenjajo gospodinjstvu, se štejejo kot darila oseb zunaj gospodinjstva;
- zdomcev, ki trajno živijo v tujini;
- oseb, ki živijo v ustanovah - kolektivnih gospodinjstvih (internati, domovi za varstvo in nego otrok in starejših občanov, bolnišnice, samostani, dijaški in študentski domovi).

Anketar na podlagi izjav navzočih oseb in ob upoštevanju definicije gospodinjstva ugotovi, kdo so člani gospodinjstva.

Zajetje

Anketa o porabi v gospodinjstvih je vzorčna anketa. Okvir za vzorčenje je Centralni register prebivalstva. Anketiramo gospodinjstvo, ki živi na naslovu izbrane osebe. Iz vzorčnega okvira so izključena stanovanja in tam bivajoča gospodinjstva, v katerih ni nobena oseba stalno prijavljena. Anketa pokriva samo tisto prebivalstvo, ki živi v individualnih gospodinjstvih. Kolektivna ali institucionalna gospodinjstva so izključena.

Stratifikacija vzorca je izdelana glede na 12 statističnih regij in 6 tipov naselij. V večjih naseljih (z več kot 10 000 prebivalci) je uporabljeno sistematično slučajno vzorčenje, v manjših pa vzorčenje v skupinah po 4 osebe, ki določajo gospodinjstvo. Vzorec je enakomerno porazdeljen skozi leto. Metode substitucije (izbiranje nadomestnih gospodinjstev, ki bi zamenjala tista, ki niso sodelovala) ne uporabljamo.

V anketni vzorec za leto 2010 je bilo skupaj izbranih 6.288 gospodinjstev, odgovarjalo pa je 3.924 gospodinjstev.

Zbiranje podatkov

Podatke zbiramo z anketo, ki jo izvajamo na terenu. Anketa je kontinuirana, kar pomeni, da anketiranje poteka neprekinjeno celo leto. V anketi uporabljamo metodo osebnega intervjuja, ki temelji na vprašalniku, ter dnevnike, v katere člani gospodinjstva 14 dni sami zapisujejo dnevne izdatke in kupljene količine življenjskih potrebščin. Gospodinjstva so enakomerno porazdeljena skozi leto, izbrano gospodinjstvo sodeluje v anketi 14 dni.

Anketiranje poteka v dveh delih. Na prvem obisku anketar izpolni prvi del vprašalnika in razdeli dnevnike. Na drugem obisku pa dnevnike pobere in izpolni drugi del vprašalnika. Najbolje je, da na anketarjeva vprašanja odgovarja član gospodinjstva, ki najbolje pozna razmere v njem. Anketirana oseba mora biti stara vsaj 18 let. Anketarji pri svojem delu uporabljajo prenosne računalnike, kar pomeni hitrejši in natančnejši zajem podatkov.

Na vprašalniku se izpolni nekaj osnovnih podatkov o vseh članih gospodinjstva, nato se anketa za člane, mlajše od 15 let, zaključi. Za člane, stare vsaj 15 let, sledijo vprašanja, ki se nanašajo na podatke o njih samih, delovni aktivnosti in osebnih prejemkih. V sklopu vprašanj za gospodinjstvo kot celoto so vprašanja o prebivališču in morebitnih drugih stanovanjih gospodinjstva, o motornih vozilih, opremi stanovanja in gospodinskih napravah, obleki in obutvi, izdatkih za otroke, izobraževanje in pomoč drugim gospodinjstvom ter drugih izdatkih, denarnih prenosih in darilih, finančnem položaju gospodinjstva, skupnem dohodku gospodinjstva ter lastni proizvodnji, porabljeni v gospodinjstvu. V dnevniko člani gospodinjstva zapisujejo vse dnevne izdatke (opis izdelka ali storitve, kupljeno količino in ceno). Glavni namen izpolnjevanja dnevnikov je, da z njimi zajamemo izdatke, ki se jih gospodinjstvo pri izpolnjevanju vprašalnika ne bi spomnilo dovolj natančno.

Ključne spremenljivke

Ključne spremenljivke so izdatki gospodinjstev, npr. izdatek gospodinjstva za hladno vodo, izdatek gospodinjstva za elektriko, izdatek gospodinjstva za zemeljski plin...) ter količine kupljenih živil in pijač. Na podlagi podatkov o razpoložljivih sredstvih gospodinjstev (plača osebe, pokojnina osebe in drugi prejemki) uvrščamo gospodinjstva v dohodkovne razrede.

Ključne statistike

Povprečna letna porabljena sredstva na gospodinjstvo

Povprečni letni potrošni izdatki (COICOP-HBS¹) na gospodinjstvo

- .01 Hrana in brezalkoholne pijače
- .02 Alkoholne pijače in tobak
- .03 Obleka in obutev
- .04 Stanovanje, voda, elektrika, plin in drugo gorivo
- .05 Pohištvo, gospodinska oprema in storitve za gospodinjstvo
- .06 Zdravje

¹ COICOP-HBS: Classification of Individual Consumption by Purpose/ Klasifikacija osebne porabe po namenu.

- .07 Transport
- .08 Komunikacije
- .09 Rekreacija in kultura
- .10 Izobraževanje
- .11 Hoteli, kavarne in restavracije
- .12 Različne dobrine in storitve
- .20 Drugi izdatki, ki niso del potrošnih izdatkov (za stanovanje, hišo in drugi izdatki)

Definicije in pojasnila

Porabljena denarna sredstva obsegajo izdatke za življenjske potrebščine (potrošni izdatki), izdatke za stanovanje, hišo (nakup, prenove, velika dela) in druge izdatke.

Med izdatke za življenjske potrebščine uvrščamo izdatke za hrano in brezalkoholne pijače; alkoholne pijače in tobačne izdelke; obleko in obutev; stanovanje, vodo, elektriko, plin in drugo gorivo; pohištvo, gospodinjsko opremo in storitve za gospodinjstvo; zdravje; transport; komunikacije; rekreacijo in kulturo; izobraževanje; hotele, kavarne in restavracije; različne dobrine in storitve.

Med druge izdatke uvrščamo davke in samoprispevke, varčevanje, denarne prenose in darila, življenjsko zavarovanje, prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, denarne kazni za prekrške in nadomestila škode.

Porabljena sredstva poleg porabljenih denarnih sredstev obsegajo tudi vrednost lastne proizvodnje, porabljene v gospodinjstvu. Vključeni so vsi izdatki članov gospodinjstva, ne glede na to, ali so jih porabili za lastne potrebe ali darila drugim, in ne glede na način plačila.

Imputirana najemnina je najemnina, ki jo pripišemo lastnikom, uporabnikom stanovanj in najemnikom neprofitnih stanovanj, ker za stanovanja, v katerih živijo, ne plačujejo najemnine oz. ne plačujejo tržne najemnine. Za APG jo izračunamo po stratifikacijski metodi z naslednjimi stratifikacijskimi razredi:

- lokacija stanovanja (Ljubljana ali izven Ljubljane);
- opremljenost s centralnim ogrevanjem (da, ne);
- velikost stanovanja oz. število sob (garsonjera, 1, 2, 3, 4 sobe ali več);
- plačevanje profitne najemnine.

Razpoložljiva sredstva gospodinjstev obsegajo vsa denarna sredstva, denarno vrednost lastne proizvodnje in bonitete, ki jih imajo gospodinjstva v anketnem obdobju na razpolago.

Razpoložljiva denarna sredstva zajemajo vsa denarna sredstva, ki so bila gospodinjstvu na voljo v anketnem obdobju: denarni dohodek, prejemke od prodaje premičnin, nepremičnin ter vrednostnih papirjev in druge prejemke (dobitki pri igrah na srečo, nadomestila za nacionalizirano in razlaščno imetje, dediščine in zapuščine, prejemki iz naslova življenjskega zavarovanja, od zavarovalnic).

Denarni dohodek gospodinjstva zajema denarne prejemke, ki so jih člani gospodinjstva prejeli v 12 mesecih, in sicer naslednje:

- dohodek iz zaposlitve (plače, prejemke iz honorarnega dela in druge prejemke zaposlenih članov, vključno s prejemki iz avtorskih pravic in plačil preko študentskega servisa);
- dohodek iz samozaposlitve (plača podjetnika, dohodek iz dejavnosti in iz kmetijstva);
- socialne prejemke (pokojnine z dodatki, socialne pomoči, invalidnine, štipendije, nadomestila brezposelnih);
- družinske prejemke (otroški dodatek, nadomestilo za porodniški dopust, starševski dodatek, dodatek za nego otroka);

- dohodek iz lastnine (prejemki od oddajanja sob, stanovanja, dohodek na podlagi patentov, licenc in drugih pravic, dividende, obresti);
- denarne pomoči in darila (preživnine, vzdrževalnine, denarna darila).

Denarna vrednost lastne proizvodnje zajema vrednost pridelkov in izdelkov iz lastne proizvodnje, porabljenih za gospodinjstvo v letu dni (hrana, pijača, drva za ogrevanje). Vrednost teh pridelkov in izdelkov je izračunana po povprečnih prodajnih cenah.

Bonitete zajemajo vrednosti, ki so jih gospodinjstva prejela iz zaposlitve (delodajalec krije stroške gospodinjstva za elektriko, hladno vodo, plin, telefon, RTV-naročnino, registracijo vozila, brezplačne obroke ipd.) ali iz drugih virov (sorodniki ali prijatelji so na primer gospodinjstvu plačali račun za elektriko, hladno vodo, plin, telefon, RTV-naročnino, registracijo vozila ipd.).

Obdelava podatkov

Podvojene podatke izločimo, pri čemer ima vprašalnik kot vir merjenja porabe v gospodinjstvih prednost pred dnevniki.

Manjkajoče podatke in dnevnike imputiramo. Imputiramo dnevnik, ki je zelo slabo izpolnjen ali je izpolnjen za manj kot 5 dni. Če manjka celoten prvi ali drugi del vprašalnika, ne imputiramo manjkajočih vrednosti, ampak gospodinjstvo izločimo kot zavrnitev.

Objavljanje rezultatov

Rezultati, objavljeni za leto 2010, temeljijo na podatkih APG za tri zaporedna leta; 2009, 2010 in 2011. Podatki so preračunani na leto 2010, ki se uporablja kot referenčno leto.

Objavljamo absolutne podatke (letna povprečja na gospodinjstvo in na člana gospodinjstva), strukture (razpoložljivih in porabljenih sredstev) in deleže (delež gospodinjstev s trajnimi potrošnimi dobrinami).

Rezultati so objavljeni v obliki tabel in grafikonov, in sicer v Prvi statistični objavi, v Statističnem letopisu, v Sloveniji v številkah in v podatkovnem portalu SI-STAT. Uporabnikom so na voljo tudi mikropodatki. Podatke posredujemo tudi Eurostatu in drugim mednarodnim institucijam (Svetovna banka, Unicef). Desezoniranih podatkov ne objavljamo.

Vprašalnik

Vprašalnik APG za leto 2009:

http://www.stat.si/doc/vprasaniki/APG-VP_2009.pdf

Vprašalnik APG za leto 2010:

http://www.stat.si/doc/vprasaniki/APG-VP_2010.pdf

Vprašalnik APG za leto 2011:

http://www.stat.si/doc/vprasaniki/APG-VP_2011.pdf

Metodološka pojasnila

Metodološka pojasnila so dostopna na spletnem naslovu:

http://www.stat.si/doc/metod_pojasnila/08-112-MP.pdf

1 Ustreznost

Ustreznost opisuje, do katere stopnje statistični podatki zadovoljujejo potrebe uporabnikov. Stopnja ustreznosti je določena glede na to, ali so na voljo vsi statistični podatki, ki jih uporabniki potrebujejo, in do katere mere objavljeni podatki in prav tako tudi uporabljeni koncepti (definicije, klasifikacije) ustrezajo potrebam uporabnikov.

1.1 Uporabniki podatkov iz raziskovanja

1.1.1 Ključni uporabniki podatkov iz raziskovanja

Tabela 1.1: Ključni uporabniki podatkov iz raziskovanja

Javni sektor	Ministrstva
Gospodarski subjekti	Podjetja za tržne analize
Znanost, raziskovanje in izobraževanje	Gozdarski inštitut, IVZ, IER, Univerze, raziskovalci
Splošna javnost	DA
Mediji	STA, Delo, Dnevnik, RTVSLO
Tuji uporabniki	Eurostat, Evropska komisija (DG Energy),
Notranji uporabniki	Oddelek za nacionalne račune, Oddelek za cene

1.1.2 Komuniciranje z uporabniki

Neposredno komuniciranje z uporabniki poteka po telefonu in po elektronski pošti ter na sejah Sosveta za življenjsko raven in socialno zaščito. Poleg predstavnikov oddelka za demografske statistike in življenjsko raven in drugih predstavnikov SURS ga sestavljajo še predstavniki Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Urada za makroekonomske analize in razvoj, Inštituta za varovanje zdravja Republike Slovenije, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zavoda RS za zaposlovanje, Inštituta za ekonomska raziskovanja, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Banke Slovenije, Skupnosti socialnih zavodov, Inštituta RS za socialno varstvo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Službe vlade RS za razvoj in evropske zadeve. Sestajajo se na 18 mesecev. Več informacij o vsebini dela sosveta je na voljo na spletnem naslovu:

http://www.stat.si/drz_stat_sosveti_seznam.asp?sosvet=27

1.2 Delež manjkajočih statistik

Delež manjkajočih statistik je 0,008 (4/526), upoštevajoč vse spremenljivke, ki naj bi jih poslali na Evropski statistični urad (Eurostat) za referenčno leto 2010.

Izvedba APG ni predpisana v uredbah Evropske Komisije. Eurostat zato zbira podatke ankete na podlagi Gentlemen's Agreement, in sicer mikropodatke vsakih 5 let. V dokumentu Doc. HBS/153E/2012/EN z naslovom 'Description of the data transmission for HBS (Reference Year) 2010' je določenih 526 spremenljivk, ki naj bi jih poslali na Eurostat. Od spremenljivk na nivoju gospodinjstva smo zagotovili vse spremenljivke, nismo pa mogli zagotoviti štirih na nivoju članov gospodinjstva: MB01 (država rojstva), MB01.1 (državljanstvo), MB01.2 (država stalnega prebivališča) in ME0908 (poklic pa ICSO08). Manjkajoče spremenljivke bomo vključili s prenovo v letu 2012, tako da bomo v prihodnosti lahko zagotovili vse zahtevane spremenljivke. Zaradi premajhne velikosti vzorca so podatki APG razpoložljivi samo na nivoju države, tabele za nekatere zahtevke izdelamo sproti.

2 Točnost ocen

Točnost ocen je definirana kot ujemanje med vrednostjo, ki jo dobimo na koncu statistične obdelave, in pravo, toda neznano populacijsko vrednostjo.

2.1 Vzorčne napake

Vzorčne napake izhajajo iz dejstva, da v seznamu ni vseh enot ciljne populacije, ampak samo vzorec le-teh. Za ocenjevanje vzorčnih napak pri verjetnostnih vzorcih (vzorci, pri katerih imajo vse enote v ciljni populaciji znano in neničelno verjetnost, da bodo izbrane v vzorec), se uporabljajo formule vzorčne teorije. Velikost vzorčnih napak je odvisna od vzorčnega načrta, velikosti vzorca in variabilnosti podatkov. Zato so ocene različno natančne.

APG se izvaja na stratificiranem vzorcu. Stratifikacija je izdelana glede na 6 tipov naselij. Naselja v Sloveniji razdelimo glede na velikost in delež kmečkega prebivalstva na:

- nekmečka pod 2.000 prebivalcev (delež kmečkih gospodarstev je manjši od 30 %);
- kmečka pod 2.000 prebivalcev (delež kmečkih gospodarstev je večji od 30 %);
- naselja z 2.000–10.000 prebivalci;
- naselja z 10.000–100.000 prebivalci (takih je 14 naselij);
- Maribor;
- Ljubljana.

Glede na tip naselja imamo eksplicitno stratifikacijo, po statističnih regijah² pa implicitno, kar pomeni, da enote v vzorčnem okviru znotraj tipa naselja uredimo po statističnih regijah, nato pa jih izberemo v vzorec. S stališča teorije bi bilo najbolj učinkovito stratificirano enostavno slučajno vzorčenje, ker omogoča najbolj natančne ocene. To pomeni, da bi populacijo razdelili na stratum, v našem primeru na tipe naselja in regije, in nato vzorčili ločeno in neodvisno v vsakem stratumu posebej. Slabost te metode pa je, da so vzorci znotraj stratuma razpršeni, kar močno poveča potne stroške izvajanja ankete. Zato v manjših naseljih (manj kot 10 000 prebivalcev) vzorčimo v skupinah po štiri gospodinjstva, v večjih pa imamo stratificiran sistematičen slučajen vzorec. Manjša naselja so zelo razpršena, zato želimo na ta način zmanjšati stroške in razbremeniti anketarje. Žal pa se s tem poveča vzorčna napaka ocen.

V manjših naseljih (tip 1, 2, 3) na prvi stopnji izbiramo po tipu naselja vzorčne enote prve stopnje. Vzorčne enote so sestavljene iz enega ali več sosednjih popisnih okolišev, v katerih živi vsaj 30 gospodinjstev. Največkrat so znotraj večjih naselij ali krajevnih skupnosti, v skrajnem primeru znotraj občine. Vzorčne enote prve stopnje izbiramo glede na njihovo velikost (število prebivalcev), nato pa v vsaki izbrani enoti izberemo po štiri osebe, ki določajo gospodinjstvo. V večjih naseljih ne izbiramo vzorčnih enot prve stopnje, temveč takoj s sistematičnim vzorčenjem izberemo osebe.

Anketa je letna, vendar je vzorec za natančne ocene na letnem nivoju premajhen (približno 1 200 gospodinjstev). Zato pri obdelavi podatkov uporabljamo danski model: podatke iz neodvisnih vzorcev treh zaporednih let združimo in s pomočjo indeksov cen preračunamo na srednje leto. Tako dobimo dovolj velik neto vzorec (približno 3 600 gospodinjstev) za zadovoljivo natančne ocene. Podatke preračunamo na referenčni datum srednjega leta. Izračunamo ga kot težiščni datum iz različnih referenčnih obdobj, pri čemer upoštevamo deleže izdatkov po posameznih referenčnih obdobjih. To pomeni, da se približno polovica

² V Sloveniji je 12 statističnih regij (Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Notranjsko-kraška, Goriška, Obalno-kraška).

podatkov nanaša na obdobje pred tem datumom, druga polovica pa se nanaša na obdobje po tem datumu.

2.1.1 Postopek za izračun vzorčne napake

Ker imamo dva različna vzorčna načrta, računamo ločeno vzorčne napake (se) za dvostopenjski vzorec v manjših naseljih (pod 10 000 prebivalcev) in za stratificiran sistematični vzorec v večjih naseljih. Ker sta različna vzorčna načrta ločena po stratumih, lahko enostavno izračunamo skupno vzorčno napako po formuli:

$$se = \sqrt{((\sum w_1)^2 * se_1^2 + (\sum w_2)^2 * se_2^2) / (\sum w_1 + \sum w_2)^2}$$

kjer je

w_1 := vsota uteži v manjših naseljih

w_2 := vsota uteži v večjih naseljih

se_1 := standardna napaka ocene v manjših naseljih

se_2 := standardna napaka ocene v večjih naseljih

Posamezne vzorčne napake računamo s programi v SUDAANu³ z metodo Taylorjeve linearizacije. Pri APG računamo vzorčne napake za zvezne in razmernostne spremenljivke, zato uporabljamo proceduri »PROC DESCRIPT« in »PROC RATIO«. Skupno vzorčno napako pa izračunamo posebej v SASu.

2.1.2 Vzorčna napaka

Vzorčne napake lahko izrazimo na različne načine: v absolutni obliki (se), relativni obliki kot koeficient variacije (cv) ali z intervalom zaupanja (ocena $\pm 1,96*se$). Najbolj pogosto se uporablja koeficient variacije, ki kaže na nenatančnost v povezavi z velikostjo ocene (\hat{x}):

$$cv(x) = \frac{se(x)}{\hat{x}} * 100$$

Če je koeficient variacije majhen, pomeni, da je vzorčna variabilnost glede na oceno majhna. Koeficient variacije je odvisen od velikosti ocene, od števila enot v vzorcu, od katerih računamo oceno, porazdelitve vzorca za to spremenljivko in od uporabe pomožnih informacij pri postopku ocenjevanja.

Kakovost vzorčnih načrtov merimo tudi z vzorčnim učinkom (deff). To je splošna mera za primerjavo variance enostavnega slučajnega vzorčenja (SRS) z varianco kompleksnih vzorcev enakih velikosti, kjer primerjamo dve varianci za isto spremenljivko:

$$deff = \frac{\text{var}(x)}{\text{var}_{SRS}(x)}$$

Na splošno velja, da stratifikacija, v primerjavi s SRS vzorčenjem, zmanjša vzorčno napako, večstopenjsko vzorčenje pa jo poveča.

$Deft = \sqrt{deff}$ pa pomeni faktor, s katerim se širi oz. zoži interval zaupanja zaradi vzorčnega načrta v primerjavi z vzorčno napako, ki bi jo dobili v primeru SRS vzorca. V Tabeli 2.1 in tabeli 2.2 je predstavljenih nekaj primerov ocen in vzorčnih napak teh ocen.

³ SUDAAN je programski paket za analizo kompleksnih vzorčnih načrtov. Mi uporabljamo SAS Callable Sudaan 9.0, ki ga poganjamo kot procedure v SASu.

Tabela 2.1: Ocene in napake ocen za porabljenaa sredstva (z vkljuèeno LP), APG 2010

koda	opis	povpreèno na gospodinjstvo; v EUR	CV (%)	deff
	Porabljenaa sredstva	20.861	1,5	1,2
	Izdatki za življenjske potrebšèine (COICOP-HBS)	17.942	1,2	1,4
.01	Hrana in brezalkoholne pijaèe	3.181	1,1	1,2
.02	Alkoholne pijaèe in tobak	431	2,6	1,2
.03	Obleka in obutev	1.301	2,2	1,2
.04	Stanovanje, voda, elektrika, plin in drugo gorivo	2.548	1,1	1,5
.05	Pohištvoo, gospodinjstva oprema	1.274	3,3	1,4
.06	Zdravje	449	2,9	1,1
.07	Transport	2.901	3,2	1,2
.08	Komunikacije	906	1,2	1,4
.09	Rekreacija in kultura	1.964	2,4	1,2
.10	Izobraževanje	176	5,3	1,1
.11	Hoteli, kavarne in restavracije	783	3,2	1,2
.12	Razliène dobrine in storitve	2.027	1,3	1,3
.20	Drugi izdatki, ki niso del potrošnih izdatkov (za stanovanje, hišo in drugi izdatki)	2.919	6,2	1,0

Tabela 2.2: Ocene in napake ocen za porabljenaa denarna sredstva (brez LP), APG 2010

koda	opis	povpreèno na gospodinjstvo v EUR	CV (%)	deff
	Porabljenaa denarna sredstva	20.339	1,5	1,2
	Izdatki za življenjske potrebšèine (COICOP-HBS)	17.420	1,2	1,4
.01	Hrana in brezalkoholne pijaèe	2.848	1,1	1,2
.02	Alkoholne pijaèe in tobak	380	2,8	1,3
.03	Obleka in obutev	1.301	2,2	1,2
.04	Stanovanje, voda, elektrika, plin in drugo gorivo	2.410	1,1	1,5
.05	Pohištvoo, gospodinjstva oprema	1.274	3,3	1,4
.06	Zdravje	449	2,9	1,1
.07	Transport	2.901	3,2	1,2
.08	Komunikacije	906	1,2	1,4
.09	Rekreacija in kultura	1.964	2,4	1,2
.10	Izobraževanje	176	5,3	1,1
.11	Hoteli, kavarne in restavracije	783	3,2	1,2
.12	Razliène dobrine in storitve	2.027	1,3	1,3
.20	Drugi izdatki, ki niso del potrošnih izdatkov (za stanovanje, hišo in drugi izdatki)	2.919	6,2	1,0

2.1.3 Pojasnila

Pri objavi rezultatov ankete nismo upoštevali vzorčnih napak, za v bodoče pa imamo določena naslednja merila - če je koeficient variacije (CV) ocene:

- 0,10 ali manj ($CV \leq 0,10$), je ocena dovolj natančna, zato je objavljena brez omejitve;
- v intervalu od 0,10 do vključno 0,30 ($0,10 < CV \leq 0,30$), je ocena manj natančna, zato je označena s črko M;
- večji od 0,30 ($CV > 0,30$), je ocena za objavo premalo natančna, zato je nadomeščena s črko N.

2.1.4 Ukrepi za zmanjšanje vzorčnih napak

Posebnih ukrepov za zmanjšanje vzorčnih napak nimamo.

2.2 Pristranskost zaradi zajema

Ker raziskovanje poteka na izbranem slučajnem vzorcu enot, se pristranskost zaradi zajema ne izračunava.

2.3 Nevzorčne napake

2.3.1 Napake zaradi neodgovora

Te napake nastanejo, ker ne dobimo odgovorov vseh enot, ustreznih za raziskovanje. Ločimo neodgovor enote, ko gospodinjstvo noče ali ne more sodelovati, ter neodgovor spremenljivke, ko gospodinjstvo noče ali ne more odgovoriti na določeno vprašanje v vprašalniku.

Pri APG ne uporabljamo metode substitucije. To pomeni, da izbranih gospodinjstev, ki iz kakršnegakoli razloga ne sodelujejo v anketi, ne nadomestimo z drugimi, temveč namesto tega ustrezno povečamo vzorec glede na stopnje odgovora iz prejšnjih let. Vendar s tem predpostavimo, da so gospodinjstva, ki ne sodelujejo v anketi, podobna sodelujočim gospodinjstvom.

V splošnem računamo stopnjo odgovora kot razmerje med številom gospodinjstev, ki sodelujejo v anketi in številom ustreznih gospodinjstev po definiciji APG. Kot sodelujoča gospodinjstva pa štejemo gospodinjstva, ki imajo izpolnjen vprašalnik. Če bi imeli strožje kriterije in bi upoštevali le gospodinjstva, ki imajo izpolnjeno oboje, vprašalnike in dnevnike, bi bile stopnje odgovora nižje.

Stopnje neodgovora pa računamo na naslednje načine:

- stopnja neodgovora je razmerje med številom neodgovorov in številom ustreznih enot;
- stopnja zavračanja je razmerje med številom zavrnitev in številom kontaktiranih enot;
- stopnja nekontaktiranja je razmerje med številom neuspešnih poskusov vzpostavitve kontakta in številom ustreznih enot;
- stopnja anketiranja pa je razmerje med številom odgovorov in številom vseh enot.

2.3.1.1 Stopnja neodgovora enote

Tabela 2.3: Stopnja neodgovora enote

Leto anketiranja	2009	2010	2011	APG 2010 (2009–11)
Začetna velikost vzorca	2000	2144	2144	6288
Izpolnjeni vprašalniki	1217	1480	1227	3924

Izpolnjeni vprašalniki in dnevniki	929	1161	880	2970
Stopnja neodgovora	37 %	29 %	41 %	35 %
Stopnja zavračanja	27 %	21 %	31 %	26 %
Stopnja nekontaktiranja	5 %	5 %	7 %	6 %
Stopnja anketiranja	61 %	69 %	57 %	62 %
Neodgovor po deležih	100 %	100 %	100 %	100 %
zavrnitve	75 %	74 %	76 %	75 %
odsotni	9 %	12 %	10 %	10 %
nezmožni	11 %	7 %	7 %	9 %
ostali neodgovori	5 %	7 %	7 %	6 %
Stopnja neodgovora vprašalnikov in dnevnikov	52 %	44 %	58 %	51 %

2.3.1.2 Stopnje neodgovora spremenljivke

Pri APG vpisujejo odgovore v vprašalnike anketarji, dnevnike pa izpolnjujejo člani gospodinjstev sami, zato se zgodi, da so v nekaterih primerih vprašalniki ali dnevniki slabo oz. nepopolno izpolnjeni, lahko celo dnevnik manjka. To se lahko zgodi zaradi slabega dela anketarjev, lahko pa anketirana oseba ne ve ali ne želi povedati odgovora. V teh primerih moramo manjkajoče podatke imputirati.

Celoten dnevnik imputiramo, če je zelo slabo izpolnjen ali je izpolnjen za manj kot 5 dni. Pri imputaciji manjkajočih dnevnikov uporabljamo t. i. hot-deck metodo; to pomeni, da podatke za manjkajoči dnevnik v celoti prevzamemo od podobnega gospodinjstva iz istega četrletja, glede na dohodek.

Za imputacijo manjkajočih podatkov v vprašalnikih pa uporabljamo hot-deck metodo za diskretne spremenljivke (to pomeni, da spremenljivka z manjkajočo vrednostjo prevzame vrednost spremenljivke iz podobnega gospodinjstva) in metodo povprečne vrednosti za zvezne spremenljivke. Anketirana gospodinjstva so razdeljena na razrede glede na velikost in sestavo gospodinjstva (upokojenska/neupokojenska, z otroki ali brez, glede na število odraslih in otrok...). Znotraj teh razredov izračunamo povprečne vrednosti spremenljivk, ki jih uporabimo pri manjkajočih vrednostih.

Pri imputaciji dohodka upoštevamo formalni status in izobrazbo članov gospodinjstva. Če manjka celoten prvi ali drugi del vprašalnika, ne imputiramo manjkajočih vrednosti, ampak gospodinjstvo izločimo kot zavrnitev.

Tabela 2.3: Primera stopnje neodgovora spremenljivke

opis spremenljivke	2009	2010	2011	APG 2010 (2009–11)
neto plača osebe (znesek)	13,4 %	16,8 %	22,5 %	17,4 %
pokojnina osebe (znesek)	5,4 %	7,1 %	12,0 %	8,2 %

2.3.1.3 Uporabljeni postopki v primeru neodgovora

Pristranskost rezultatov, ki bi nastala, ker od nekaterih enot nismo dobili odgovorov, rešujemo z izračunom uteži zaradi neodgovora. V vsakem stratumu (tipu naselja) utež neodgovora izračunamo s formulo:

$$w_{neodg} = \frac{\text{število ustreznih enot}}{\text{število odgovorov}}$$

2.3.1.4 Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov

V anketi je zelo malo manjkajočih podatkov v vprašalnikih (izjema so dohodki), zato imputacije nimajo vpliva na ocene. Z imputacijami dosežemo, da nimamo praznih celic, kar bi nam delalo težave pri tabeliranju

Tabela 2.5: Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov

Referenčno obdobje	2009	2010	2011	APG 2010 (2009–11)
Odstotek vstavljenih (imputiranih) dnevnikov	19 %	22 %	28 %	24 %
Odstotek vstavljenih (imputiranih) vrednosti od vseh vrednosti	0,20 %	0,37 %	0,41 %	0,33 %

2.3.1.5 Uporabljeni postopki za zmanjšanje stopenj neodgovora

Na Statističnem uradu RS se zelo trudimo pri obveščanju gospodinjstev, zakaj je sodelovanje v anketi tako pomembno. Na naslove vseh izbranih oseb pošljemo obvestilna pisma, s katerimi jih obvestimo, da je bilo gospodinjstvo na njihovem naslovu izbrano v anketo, in jim pojasnimo namen ankete. Gospodinjstva dobijo tudi informativno zgibanko s predstavitevjo ankete in primeri objavljenih rezultatov ankete. Tako je anketarjem lažje vzpostaviti stik z gospodinjstvom. Če gospodinjstvo ni prejelo pisma, mu ga lahko vročijo anketarji ali pa le-ti sporočijo na Statistični urad ime in naslov osebe, kamor je treba pismo poslati.

Ker je anketa kontinuirana, imamo stalne anketarje, ki dobro poznajo anketo in znajo pristopati h gospodinjstvom. S sestankom z anketarji smo zmanjšali trend povečevanja neodgovorov, hkrati pa smo jih opozorili na napake, ki smo jih zaznali pri analizi podatkov.

2.3.2 Napake zaradi neustreznega pokritja

2.3.2.1 Delež nadpokritja

Enote, ki predstavljajo nadpokritje, so enote, ki za raziskovanje niso ustrezne in so bile zajete v vzorec zaradi napačnih ali pomanjkljivih informacij. Ker anketiramo gospodinjstva na naslovu bivališča izbrane osebe iz CRP in ker so osebe prijavljene tudi na naslovih, kjer gospodinjstvo nima bivališča, so ti naslovi neustrezni za anketiranje. Sem sodijo vikendi, poslovni prostori, prazna stanovanja. V CRPju tudi niso posebej označene osebe, ki živijo v skupinskih ali institucionalnih gospodinjstvih. Za anketiranje so ta gospodinjstva neustrezna. Tako imamo v anketi približno 4 % neustreznih enot.

Tabela 2.6: Delež nadpokritja

Referenčno obdobje	2009	2010	2011	APG 2010 (2009–11)
Število enot v adresarju	2000	2144	2144	6288
Število neustreznih enot	79	74	72	225
Stopnja nadpokritja (%)	4	3	3	4

2.3.2.2 Napaka zaradi podpokritja

Do napak podpokritja pride, ko določenih enot ne vključimo v vzorec, pa bi jih morali. V vzorčni okvir tako niso vključena stanovanja in tam stanujoča gospodinjstva, v katerih nima

nobena oseba prijavljenega stalnega bivališča. V vzorcu tudi nimamo brezdomcev. Pri oblikovanju vzorčnega okvira v CRP nismo imeli tujcev, ki živijo v Sloveniji in so po definiciji prebivalci Slovenije. Tujce anketiramo le, če živijo v gospodinjstvu z vsaj enim slovenskim državljanom, starim vsaj 18 let.

2.3.2.3 Ukrepi za zmanjšanje napak zaradi neustreznega pokritja

Če izbrana oseba ne živi na naslovu, kjer je prijavljena, ampak tam živi neko drugo zasebno gospodinjstvo, je le-to ustrezno za anketiranje in anketar ga skuša prepričati k sodelovanju. Za ugotavljanje napak pokritja pa poskušamo dobro izobraziti anketarje, saj imajo težave pri ločevanju neustreznih enot od nekontaktiranih enot ali enot, ki so odsotne

2.3.3 Merske napake

2.3.3.1 Kontrole za zaznavanje napak

V anketi ima vprašalnik kot vir merjenja porabe v gospodinjstvih prioriteto pred dnevniki. Zato v primeru, ko se ista koda pojavi v vprašalniku in v dnevniku, upoštevamo tisto z vprašalnika, kodo iz dnevnika pa izločimo.

Anketiranje se izvaja s prenosnim računalnikom, zato se vnešeni podatki sproti kontrolirajo. V program so vgrajene logične kontrole podatkov, tako da se določeni podatki preverijo na podlagi vnaprej postavljenih pravil. S tako imenovanimi lahki in težki logičnimi kontrolami preprečimo napačen vnos podatkov. Pri vnosu vrednosti, ki je malo verjetna, se na zaslonu pojavi opozorilo anketarju, da je vrednost, ki jo je vnesel, malo verjetna, vendar mogoča. V primeru napake anketar vnešeno vrednost ustrezno popravi. Če je vnešena vrednost pravilna, jo potrди (lahka kontrola). Kadar pride do nelogične napake (če npr. anketar skuša vnesti neustrezen odgovor), se na zaslonu pojavi opozorilo, da gre za težko napako. Anketar ne more nadaljevati z vnosom podatkov, dokler ne odpravi napake (težka kontrola).

Tabela 2.7: Primer logičnih kontrol za APG

Šifra napake	Potek - kontrola	Komentar
Težka kontrola	Oseba(1) a4=0	Prva oseba mora biti nosilec gospodinjstva!
Lahka kontrola	$60 \leq v_{12i52}/v_{12i53} \leq 200$ (izračuna ceno na enoto)	Če izračunana cena na enoto ni v predpisanih mejah, preveri pravilnost vnosa količine in vrednosti, če je oboje pravilno, podatek potrди in nadaljuje z vnosom.

Kontrola vnosa dnevnikov, ki se izvaja v anketnem studiu, temelji na enakih načelih lahkih in težkih napak, kot pri vnosu vprašalnikov.

2.3.3.2 Razlogi za nastanek merskih napak

Do glavnih napak pride pri zbiranju podatkov na terenu. Vzrok zanje je anketarjevo nerazumevanje ali njegova napačna razlaga vprašanj. Do napak lahko pride tudi zaradi negativnega, nezainteresiranega odnosa ali neznanja anketiranih oseb. Sodelovanje izbranih oseb v anketi je prostovoljno in torej zakonsko niso dolžni posredovati verodostojnih podatkov.

2.3.3.3 Uporabljeni postopki v primeru napak

Izpolnjene vprašalnike takoj po prejemu pregledamo in vsakega posameznega anketarja opozorimo na napake, ki so nastale pri anketiranju. Kadar je bil v posameznih primerih vprašalnik pomanjkljivo izpopolnjen ali pa so bili odgovori nejasni, anketarja pokličemo in zahtevamo, da ponovno obišče izbrano osebo. Če so bile odkrite logične napake pri

postopku vnosa (lahke ali težke), smo vprašalnik popravili ali dopolnili v skladu z odgovori, ki jih je izbrana oseba podala pri drugih vprašanjih.

2.3.3.4 Delež urejanja podatkov

Natančne evidence o popravkih v fazi urejanja podatkov nimamo.

2.3.3.5 Ukrepi za zmanjšanje števila merskih napak

Predvidevamo, da se največje število merskih napak pojavi v fazi zbiranja in vnašanja podatkov, zato izvajamo številne ukrepe za njihovo omejitev. Na naslove izbranih gospodinjstev pošiljamo obvestilna pisma in zgibanke, kar pripomore k razlagi samega namena in načina izvajanja ankete ter njene vsebine.

Vsak anketar se mora pred začetkom anketiranja udeležiti približno 4 ure trajajočega usposabljanja, kjer ga seznanimo z osnovnimi metodološkimi značilnostmi ankete in s praktičnimi primeri ter ga usposobimo za delo s prenosnim računalnikom. Anketarji prejmejo izčrpna Navodila za anketarje, ki vsebujejo metodološka navodila in praktične primere za izpolnjevanje ankete.

Vsako leto organiziramo inštruktažo za izkušene anketarje, na kateri jih seznanimo z morebitnimi novostmi, srečanje pa izkoristimo tudi za obnavljanje obstoječega znanja. Inštruktaža temelji tudi na izkušnjah, ki si jih pridobimo med vsakoletnim raziskovanjem.

V programu za vnos podatkov pripravimo besedilo, kontrole in preskoke, ki omogočajo čim bolj tekoč in pravičen potek anketiranja.

Med napake anketarja se šteje tudi izbira napačnega odgovora, vendar je to zelo malo verjetno, saj so vprašanja med seboj povezana in se hitro ugotovi, da je prišlo do napake. Med anketarjeve napake pa lahko štejemo tudi vplivanje anketarja na odgovore anketiranih oseb; to pa je eden težje rešljivih problemov.

3 Pravočasnost in točnost objave

Pravočasnost objave meri časovni razmik med referenčnim obdobjem, na katero se podatki nanašajo, in datumom objave. Točnost objave meri časovni razmik med dejanskim in predhodno najavljenim datumom objave podatkov, ki je določen bodisi v koledarju objav bodisi v pravni podlagi raziskovanja. Če se omenjena datuma ujemata, pravimo, da je bila objava točna.

3.1 Pravočasnost objave

3.1.1 Pravočasnost prve objave

Tabela 3.1: Pravočasnost prve objave

Referenčno obdobje	2008 (2007-2009)	2009 (2008-2010)	2010 (2009-2011)
Datum objave	30. 07. 2010	22. 07. 2011	30. 07. 2012
Časovni razmik ⁴ (mesecev)	T+19	T+19	T+19
Časovni razmik ⁵ (mesecev)	T+7	T+7	T+7

3.1.2 Pravočasnost objave končnih rezultatov

Podatki, objavljeni s prvo objavo, so hkrati tudi končni podatki, zato je pravočasnost končnih rezultatov enaka pravočasnosti prve objave.

3.1.3 Razlogi za večje zamude in ukrepi za izboljšanje pravočasnosti

Do večjega časovnega odmika prihaja zaradi metodologije izračuna podatkov. Zaradi zagotovitve kakovostnejših podatkov se uporablja združevanje podatkov treh zaporednih let. Rezultati, objavljeni za leto 2010, temeljijo na podatkih APG za tri zaporedna leta; 2009, 2010 in 2011. Podatki so preračunani na leto 2010, ki se uporablja kot referenčno leto.

3.2 Točnost objave

3.2.1 Točnost prve objave

Tabela 3.3: Točnost prve objave

Referenčno obdobje	2008	2009	2010
Napovedani datum objave	31. 07. 2010	31. 07. 2011	31. 07. 2012
Dejanski datum objave	30. 07. 2010	22. 07. 2011	30. 07. 2012
Časovni razmik (dni)	-1	-9	-1

3.2.2 Razlogi za večje zamude in ukrepi za izboljšanje pravočasnosti

Odstopanja od načrtovanega datuma objave ni bilo.

⁴ Glede na referenčno leto (2010).

⁵ Glede na zadnje leto vključeno v izračun za referenčno leto (2009, 2010, 2011).

4 Dostopnost in jasnost informacij

Dostopnost statističnih podatkov opisuje možnosti, ki so na voljo uporabnikom za enostaven dostop do statističnih podatkov. Nanaša se na fizične okoliščine, v katerih so podatki dostopni uporabnikom: kje in kako je podatke mogoče dobiti, v kolikšnem času bodo na voljo, koliko stane posamezna storitev (jasen cenik storitev), pogoji za uporabo podatkov (avtorske pravice), dostopnost mikropodatkov in metapodatkov, dostopnost v različnih formatih. Jasnost statističnih podatkov opisuje enostavnost razumevanja podatkov za uporabnike. Nanaša se na informacijsko okolje, v katerem so podatki predstavljeni: ali so podatki opremljeni s primernimi metodološkimi pojasnili in so ustrezno predstavljeni z grafičnimi prikazi ali drugim slikovnim gradivom, ali je podana informacija o točnosti podatkov in o omejitvah uporabe, ali so uporabnikom po potrebi dostopne dodatne informacije.

4.1 Dostopnost informacij

4.1.1 Uporabljeni načini za izkazovanje rezultatov

Tabela 4.1: Načini za izkazovanje rezultatov, 2010

Zap. št.	Načini	Uporabljeno
1	Spletna objava (npr. Prva objava, Elektronska objava)	DA
2	Objava v podatkovnem portalu SI-STAT	DA
3	Objava v interaktivnih orodjih (npr. Interaktivni statistični atlas Slovenije, Prebivalstvena piramida)	NE
4	Posredovanje že zbranih podatkov na zahtevo uporabnikov	DA
5	Podatki, dosegljivi po telefonskem odzivniku	NE
6	Osnovne tiskane publikacije (npr.: Statistični letopis, Slovenija v številkah)	DA
7	Večtematske publikacije (npr. Statistični portret Slovenije v EU in publikacije iz zbirke Brošure)	DA
8	Zunanje baze podatkov (npr. Arhiv družboslovnih podatkov, baza Eurostata, OECD-ja)	DA
9	Statistično zaščiteni mikropodatki	DA
10	Predhodni dostop do podatkov glede na standardni protokol	NE

4.2 Jasnost izkazanih informacij

4.2.1 Oblike izkazovanja podatkov

4.2.1.1 Tiskane publikacije

Podatki so objavljeni v Statističnem letopisu, Sloveniji v številkah.

4.2.1.2 Spletna objava

Podatke statističnega raziskovanja objavljamo v prvi statistični objavi (zbirka Prva objava) z naslovom Anketa o porabi v gospodinjstvih in v podatkovnem portalu SI-STAT. V objavi so prikazani najpomembnejši poudarki o porabljenih in razpoložljivih sredstvih gospodinjstev in količini porabljenih živil in pijač na člana gospodinjstva.

4.2.1.3 Druge oblike izkazovanja rezultatov

Drugih oblik izkazovanja rezultatov ne uporabljamo.

4.2.2 Izkazani rezultati

Podatki so prikazani v absolutnih številkah in v odstotkih (struktura). V prvi objavi izkazani rezultati so prikazani v tabelah in tudi v obliki grafikonov.

4.2.3 Raven podrobnosti izkazovanja rezultatov

Rezultati so prikazani za Slovenijo kot celoto. Vzorec je premajhen, da bi omogočal prikaz in objavo rezultatov za nižje prostorske enote.

Objavljeni pa so podatki o porabljenih sredstvih gospodinjstev (po Klasifikacija osebne porabe po namenu) in razpoložljivih sredstvih gospodinjstev glede na dohodkovni razred (kvintil).

4.2.4 Metapodatki

Za uporabnike podatkov, pridobljenih s tem raziskovanjem, so pripravljena metodološka pojasnila. Ta vsebujejo opis namena raziskovanja, opis načina zbiranja in obdelave podatkov itd. Metapodatki so objavljeni na spletni strani: http://www.stat.si/doc/metod_pojasnila/08-112-MP.pdf

4.2.5 Ukrepi za izboljšanje jasnosti izkazanih rezultatov

Raziskovanje bo v letu 2012 prenovljeno, zato bo še več pozornosti namenjene izboljšanju jasnosti rezultatov (dodane ocene natančnosti, spremenjena metodologija izračunavanja podatkov, dodani bolj podrobni komentarji podatkov, posodobljena metodološka pojasnila, dodane nove tabele s podatki po velikosti in tipu gospodinjstva, ipd.).

5 Primerljivost statistik

Primerljivost statistik meri razlike, ki se pojavijo zaradi uporabe različnih statističnih konceptov (klasifikacij, definicij, ciljne populacije) ali različnih statističnih metod pri izračunu statistik v različnih geografskih področjih, pri drugih domenah populacije ali v različnih referenčnih obdobjih.

5.1 Časovna primerljivost

5.1.1 Dolžina primerljivih časovnih vrst

Do leta 1997 so bila izvedena naslednja redna in občasna statistična raziskovanja, katerih rezultati so med seboj bolj ali manj primerljivi:

- Periodično raziskovanje, ki se je izvajalo vsakih pet let, je bilo leta 1963 in 1968 izvedeno pod imenom Anketa o osebni porabi prebivalstva, leta 1973 in 1978 pod imenom Anketa o prihodkih, odhodkih in porabi gospodinjstev (APP) in v kateri so bila zajeta vsa gospodinjstva, ne glede na to, kakšna je bila njihova socio-ekonomska pripadnost in koliko članov so imela.
- Po osamosvojitvi so bile v letu 1993 izvedene metodološke in organizacijske spremembe in pri tem se je sledilo dvema ciljema, da je anketa primerljiva s prejšnjimi, in da je mednarodno primerljiva. Klasifikacijo potrošnih dobrin se je prilagodilo klasifikaciji, ki se uporablja pri mednarodni primerjavi bruto domačega proizvoda po kupni moči (ICP).

Leta 1997 se je anketa vsebinsko in po načinu izvedbe spremenila:

- Prilagodilo se jo je priporočilom Eurostata.
- Uvedlo se je kontinuirano zbiranje podatkov z uporabo dnevnikov.
- Ne uporablja se več bilančnega pristopa, ampak koncept potrošnih izdatkov, ki so razvrščeni po COICOP-HBS - Klasifikacija osebne porabe po namenu.

5.1.2 Prelomi v časovni vrsti

Glej 5.1.1.

5.1.3 Drugi dejavniki, ki vplivajo na časovno primerljivost

Glej 5.1.1.

5.2 Krajevna primerljivost

5.2.1 Primerljivost z drugimi članicami Evropskega statističnega sistema

Podatki raziskovanja se znotraj Evropskega statističnega sistema zbirajo na podlagi partnerskega sodelovanja. Eurostat podatke zbira na pet let (za referenčna leta 2005, 2010). Pri tem države podatke zbirajo na različne načine glede na zahteve glavnih nacionalnih uporabnikov podatkov.

Podatki so objavljeni v podatkovni bazi Eurostata:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

5.3 Desezoniranje

Postopki desezoniranja se pri tem raziskovanju ne uporabljajo.

6 Skladnost

Skladnost pri statistikah ugotavlja primernost statističnih podatkov za zanesljivo povezovanje na različne načine in za različne uporabnike. Opisuje omejitve pri povezovanju statistik iz različnih virov, ki so posledica uporabe različnih statističnih postopkov.

6.1 Skladnost med začasnimi in končnimi podatki

6.1.1 Politika objavljanja začasnih podatkov

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

6.1.2 Skladnost med začasnimi in končnimi podatki

Glej 6.1.1.

6.1.3 Razlogi za večje razlike med začasnimi in končnimi podatki

Glej 6.1.1.

6.2 Skladnost z rezultati referenčnega vira

6.2.1 Kratek opis referenčnega vira

Glavni referenčni virov za primerjavo podatkov o razpoložljivih sredstvih je raziskovanje o dohodkih in življenjskih pogojih (SILC). Iz tega raziskovanja so dostopni za primerjavo tudi podatki o razpolaganju s trajnimi potrošnimi dobrinami.

Nekateri podatki o energentih in opremljenosti z električnimi napravami pa so dostopni tudi v Anketi o porabi energije in goriv v gospodinjstvih (APEGG).

Primerjava strukture izdatkov za življenjske potrebščine je narejena s podatki nacionalnih računov (NR).

Primerjava strukture članov gospodinjstev po spolu in starostih skupinah je narejena s podatki Ankete o delovni sili (ADS) in SILC.

6.2.2 Skladnost z rezultati iz referenčnega vira

6.2.2.1 Primerjava med APG in SILC

Glavna razlika med APG in SILC je vir podatkov za razpoložljiva sredstva. Za APG smo vse podatke zbrali v gospodinjstvu, v raziskovanje SILC smo uporabili več različnih virov. En del je bil zbran v gospodinjstvu, večina podatkov o dohodkih je bilo zbranih iz drugih, administrativnih virov.

Rezultati, objavljeni za leto 2010, temeljijo na podatkih APG za tri zaporedna leta; 2009, 2010 in 2011. Podatki so preračunani na leto 2010, ki se uporablja kot referenčno leto. V APG imamo različna referenčna obdobja za razpoložljiva sredstva. Nekateri podatki se zahtevajo samo za zadnji mesec, nato pa se ta znesek pomnoži s številom mesecev v katerih ga je oseba prejela, za nekatere druge dohodke je referenčno obdobje določeno v zadnjih 12 mesecih. V SILC za leto 2011 je referenčno obdobje za dohodek leto 2010 - leto izvaja raziskovanja minus eno leto.

Tabela 6.1: Primerjava podatkov o dohodkih (povprečje) med APG in SILC, 2010

Opis	SILC 2011 (dohodki 2010)	APG 2010	Opombe
Skupna razpoložljiva sredstva gospodinjstva	21 639	19.186	V APG so vključeni vsi nedenarni dohodki zaposlenih. Od dohodka so odšteti dani (izplačani) transferji med gospodinjstvi. Davki na premoženje in vračila in doplačila dohodnine niso vključeni v APG.
Dohodek od oddajana nepremičnin v najem	111	69	
Obresti, dividende, dobiček iz kapitala	228	49	
Družinski prejemki	670	531	
Denarni dodatki in drugi socialni prejemki	183	187	
Prejete denarne pomoči in darila	88	72	
Davek od premoženja	69	4	V APG nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča ni vključeno.
Izplačane denarne pomoči in darila	127	139	
Denarna vrednost lastne proizvodnje	318	384	V obeh podatkih brez vrednosti kurjave.

6.2.2.2 Primerjava med APG, SILC in APEGG

Podatki o opremljenosti z (nekaterimi) električnimi napravami se na SURS zbirajo tudi v okviru APEGG in SILC. Raziskovanja med seboj niso neposredno primerljiva zaradi različnih metodologij. Poleg tega se podatki APEGG nanašajo na stanovanja, podatki APG in SILC pa na gospodinjstva.

Tabela 6.2: Primerjava podatkov APG, APEGG in SILC glede opremljenosti gospodinjstev s posameznimi dobrinami, 2010

Električna naprava	APG (2010)	SILC (2010)	APEGG (2010)
	% gospodinjstev		% stanovanj
Pralni stroj	97,1	98	92
Sušilnik za perilo	26,0	...	20,4
Hladilnik ali kombinirani hladilnik	98,6	...	99,3
Zamrzovalna skrinja ali omara	77,6	...	55,8
Pomivalni stroj	52,0	...	49,5
Mikrovalovna pečica	54,0	...	50,2
Televizija	97,6 (barvni televizor)	98 (barvni televizor)	96,9
Osebni računalnik	66,5	66	61
Osebni avtomobil	80,2	81	80,6

... ni podatka

6.2.2.3 Primerjava med APG in nacionalnimi računi

APG pokriva samo prebivalstvo, ki živi v individualnih gospodinjstvih, nacionalni računi pokrivajo vse prebivalstvo. V izdatke nacionalnih računov je vključena tudi imputirana najemnina, ki je kot del izdatkov za življenjske potrebščine APG objavljena le v publikaciji Slovenija v številkah. Nacionalni računi vključujejo tudi izdatke, ki v APG niso zajeti ali so slabo zajeti, npr. za alkohol, sivo ekonomijo, bonitete iz zaposlitve, mamila, prostitucijo ipd.

Tabela 6.3: Primerjava strukture izdatkov za življenjske potrebščine med APG in NR, 2010

Izdatki	APG (%)	NR (%)
Izdatki za življenjske potrebščine	100,0	100,0
Hrana in brezalkoholne pijače	14,5	14,8
Alkoholne pijače in tobak	2,0	4,7
Obleka in obutev	5,9	5,6
Stanovanje, voda, električna energija, plin in drugo gorivo	29,8	20,0
Pohištvo, gospodinjska oprema	5,8	6,6
Zdravje	2,0	3,7
Transport	13,2	15,0
Komunikacije	4,1	3,2
Rekreacija in kultura	9,0	9,2
Izobraževanje	0,8	1,2
Hoteli, kavarne in restavracije	3,6	6,8
Različne dobrine in storitve	9,2	9,2

6.2.2.4 Primerjava med APG, ADS IN SILC

Primerjava strukture članov gospodinjstev po spolu in starostnih skupinah je narejena s podatki Ankete o delovni sili (ADS) in raziskovanja SILC.

Tabela 6.4: Primerjava starostne strukture po spolu med APG, SILC in ADS, 2010

Starost	Moški (%)			Ženske (%)			Skupaj (%)		
	APG	SILC	ADS	APG	SILC	ADS	APG	SILC	ADS
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
15-24	14,3	15,7	14,8	12,9	13,4	12,5	13,6	14,5	13,6
25-34	18,5	17,5	18,1	15,6	16,2	16,8	17,1	16,8	17,4
35-44	17,4	19,1	17,3	16,1	16,9	15,3	16,7	18,0	16,3
45-54	17,9	18,5	18,9	17,7	17,4	17,8	17,8	18,0	18,3
55-64	15,8	14,8	15,4	15,1	14,6	15,0	15,4	14,7	15,2
65+	15,9	14,4	15,5	22,7	21,4	22,7	19,4	18,0	19,2

6.2.3 Razlogi za večje razlike med viri

Glej 6.2.2

7 Stroški in obremenitve

Stroški in obremenitve anketiranih oseb in poslovnih subjektov niso samostojna komponenta kakovosti, so pa pomemben dejavnik pri ocenjevanju kakovosti, saj običajno vplivajo na vse druge komponente kakovosti.

7.1 Stroški raziskovanja za urad

Tabela 7.1: Stroški raziskovanja (za urad)

Referenčno obdobje	2009	2010	2011	APG 2010 (2009–11)
Število porabljenih delovnih ur	8662	6490	2820	17972
Število poročevalskih enot, ki bi morale izpolniti vprašalnik	2000	2144	2144	6288
Periodika raziskovanja	letna	letna	letna	letna
Število vprašalnikov na leto (skupaj)	2000	2144	2144	6288

7.2 Obremenitev poročevalskih enot

Tabela 7.2: Obremenitev poročevalskih enot

Referenčno obdobje	2009	2010	2011	APG 2010 (2009–11)
Število poročevalskih enot, ki so izpolnile vprašalnik	1217	1480	1227	3924
Število poročevalskih enot, ki so izpolnile dnevnik	929	1161	880	2970
Letno število vprašalnikov na enoto	1	1	1	1
Čas, porabljen za en vprašalnik	1	1	1	1
Čas, porabljen za en dnevnik	0,5	0,5	0,5	0,5
Celoten porabljeni čas (ure)	1682	2061	1667	5410

7.3 Ukrepi za zmanjšanje stroškov in obremenitev

Ukrepi za zmanjšanje obremenitve anketiranih oseb se izražajo v skrbi za čim krajši in čim bolj razumljiv vprašalnik, kajti na ta način se močno skrajša čas anketiranja. V prenovi raziskovanja načrtujemo izločitev vprašanj o dohodkih, kar bo opazno skrajšalo čas anketiranja.